

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

**Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни
та глобальних викликів**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 358.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипка Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Васишин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружило З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

© НУБіП України, 2023.

УДК 364.6-054.73(477)

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ

Головаш К.А., здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ
Тверезовська Н.Т., доктор педагогічних наук, професор (tverezovskaya@nubip.edu.ua)
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Після повномасштабного вторгнення РФ, в Україні офіційно зареєстровано 4 867 106 внутрішньо переміщених осіб (ВПО), а за міжнародними оцінками їх кількість перевищує 7 мільйонів громадян [1].

Переміщення за Т. Семігіною «порушує соціальну екологію людської організації, викликає депривацію, збільшує ризик подальшого насильства, сприяє соціальній ізоляції та виникненню психологічної залежності» [2, с. 4].

У дослідженнях доведено шкідливий вплив переміщення на фізичне та психічне здоров'я жертв (Getanda, Papadopoulos, & Evans, 2015; Kim, 2007; Odusanya, 2016). Крім того, вразливі групи: жінки, діти, громадяни похилого віку, непропорційно представлені серед цього населення (Akume, 2015). При цьому тільки жінки та діти становлять понад 70% цього населення (IDMC, 2016), піддаючись сексуальному та фізичному насильству (Human Rights Watch, 2016). Самотні і пригнічені, вони стикаються із суворою реальністю фізичних, емоційних, соціальних травм під час вирішення життєвих проблем.

Підкреслимо неспроможність державних соціальних установ і відомств у швидкому реагуванні на появу нових соціальних проблем. Державні структури недостатньо гнучкі для створення системи всебічної допомоги, хоча ВПО, за словами О. Балакіревої, насамперед чекають на допомогу від держави. Значна частина роботи з надання допомоги ВПО здійснюється волонтерами та громадськими організаціями, які частково підтримують міжнародні партнери. [3].

Опитування представників громадських та державних організацій показує, що найбільш загальні заходи сьогодні пов'язані з покращенням умов ВПО (гуманітарна допомога; покращення існуючих житлових умов у місцях компактного проживання); попередній травматичний досвід (травматологічні консультації та робота з посттравматичним стресовим розладом); перша психологічна допомога; сім'ї з дітьми (надання догляду, доступ до освіти); конкретні потреби (орієнтація у нормативно-правовій сфері).

Метою соціальної роботи з сім'ями ВПО є:

- 1) забезпечення доступності комплексу послуг для ВПО та їх сімей;
- 2) надання допомоги мігрантам у придбанні навичок нормальної поведінки у новому соціальному середовищі, частиною якого є найближче оточення;
- 3) мінімізація негативних наслідків або навіть повне вирішення сімейних/індивідуальних проблем;
- 4) усунення труднощів, пов'язаних з адаптацією сім'ї до нових умов навколишнього середовища;
- 5) надання ефективних гуманітарних послуг з метою покращення якості життя сімей вимушених переселенців.

Також можна виділити основні завдання соціальної роботи з ВПО, серед яких:

- надання соціальної допомоги вимушеним переселенцям;
- сприяння інтеграції ВПО у соціальне середовище;
- створення спрощених процедур реєстрації, отримання житла, працевлаштування, оновлення бізнесу та ін.

Основними методами соціальної роботи з цією категорією клієнтів є:

- соціально-педагогічна допомога, підтримка, профілактика: вибір програми та план дій;
- обговорення альтернативних способів вирішення проблеми;
- допомога в організації виходу із проблеми;
- корекція та реабілітація відносин: моделювання ситуації для вирішення подібних проблеми у майбутньому;
- моделювання сфер успіху (тих, у яких сім'я може дозволити собі реалізуватися);
- підтримка ініціатив як усієї сім'ї, так і окремого її члена;
- відновлення втрачених навичок клієнта (у разі травми спільно з іншими фахівцями) та повернення людини до нормального життя;
- консультування;
- підтримка;
- сімейна терапія [4, с. 2].

Актуальними формами роботи з ВПО та їх сім'ями, на наш погляд, є:

- індивідуальна робота, яка надає клієнту можливість розповісти віч-на-віч про свої проблеми, про які не міг сказати у присутності інших (конфіденційна інформація);
- групова робота – проводитиметься за принципом взаємодопомоги або метод «рівний-рівному».

Виділимо принципи, котрі є успішними при роботі з ВПО та їх сім'ями:

- добровільність (допомога має надаватися на добровільній основі);
- своєчасність;
- персоналізація (допомога має надаватися особисто кожному);

- повага (допомога не повинна принижувати честь і гідність людини, почуття власної гідності);
- активація клієнта (оволодіння здатністю людини вирішувати свої проблеми);
- активація клієнта (оволодіння вмінням людини вирішувати власні проблеми);
- комплексність (допомога спрямована на зняття небажаної емоційної напруги, усунення причин, що викликають цей стан у людини) [5].

Для ВПО та їх сімей характерна соціальна дезадаптація, тому його прояви: агресивна поведінка, конфлікти з вчителями та однолітками, алкоголь та вживання наркотиків, правопорушення (бійки, крадіжки та ін.), прогули школи, бродяжництво, спроби суїциду.

Основний зміст роботи соціальних працівників з ВПО та їх сім'ями, на нашу думку, полягає у створенні атмосфери співробітництва та партнерства.

Перелік покликань:

1. В Україні офіційно зареєстрували 4 867 106 переселенців [електронний ресурс]. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3649695-v-ukraini-oficijno-zareestruvali-4-867-106-pereselenciv.html>
2. Semigina, T. (2015). Armed conflict in Ukraine and social work response to it: what strategies should be used for internally displaced persons? *Social, Health, and Communications Studies Journal*, 2(1), 1-23
3. Ferris E., Halfff K. Protracted internal displacement: is local integration the solution? [online]. URL : <https://www.fmreview.org/technology/ferris-halfff>.
4. Шевченко А. Учасники АТО і вимушені переселенці отримують додатковий соціальний захист. *Голос України*. 2014. 21 жовтня. С. 1-2.
5. Завацька Л.М. Технології професійної діяльності соціального педагога : навч. посібник для ВНІЗ. 2-е вид. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 236 с.